

บทที่ 5

บทสรุป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

ในการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่น เรื่อง นกกระเต็นด่อน ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อวิเคราะห์ ความเชื่อและภาพสะท้อนทางสังคมจากวรรณกรรมท้องถิ่น เรื่อง นกกระเต็นด่อน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิเคราะห์ความเชื่อนั้นจะวิเคราะห์ตามประเภทของความเชื่อตามที่ เสน่หา บุญรักษ์ (2527, หน้า 126-127) ได้แบ่งความเชื่อไว้ 11 ประเภท ดังนี้

- 1.1 ความเชื่อเรื่องบุคคล
- 1.2 ความเชื่อเรื่องสิ่งแวดลอม
- 1.3 ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์
- 1.4 ความเชื่อเรื่องเพศ
- 1.5 ความเชื่อเรื่องสุขภาพ และสวัสดิภาพ
- 1.6 ความเชื่อเรื่อง ฤกษ์ ยาม โชคเคราะห์
- 1.7 ความเชื่อเรื่องความฝัน
- 1.8 ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง ไสยศาสตร์
- 1.9 ความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจ
- 1.10 ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์
- 1.11 ความเชื่อเรื่องหมอดู โหราศาสตร์

2. วิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคม ในวรรณกรรมเรื่อง นกกระเต็นด่อน ในด้านต่อไปนี้

2.1 ภาพสะท้อนทางสังคม

2.1.1 สภาพความเป็นอยู่

2.1.2 การเมืองการปกครอง

2.2 ประเพณี

2.3 คติธรรม

2.4 ค่านิยม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวรรณกรรมนิทานเรื่อง นกกระเต็นต้อน ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 วิจัยเอกสาร

1.1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1.2 ศึกษาวรรณกรรมเรื่อง นกกระเต็นต้อน ของ พระราชนิพนธ์

(พิมพ์ นารโท) เจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี

1.1.3 จัดลำดับข้อมูล

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์วรรณกรรมเรื่อง นกกระเต็นต้อน ในด้านต่อไปนี้

2.1 การวิเคราะห์ความเชื่อนั้น ได้แบ่งความเชื่อไว้ 11 ประเภท ดังนี้

2.1.1 ความเชื่อเรื่องบุคคล

2.1.2 ความเชื่อเรื่องสิ่งแวดลอม

2.1.3 ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์

2.1.4 ความเชื่อเรื่องเพศ

2.1.5 ความเชื่อเรื่องสุขภาพ และสวัสดิภาพ

2.1.6 ความเชื่อเรื่อง ฤกษ์ยาม โชคเคราะห์

2.1.7 ความเชื่อเรื่องความฝัน

2.1.8 ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง ไสยศาสตร์

2.1.9 ความเชื่อเรื่องภูตผีปิศาจ

2.1.10 ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์

2.1.11 ความเชื่อเรื่องหมอดู โหราศาสตร์

2.2 วิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคม ในวรรณกรรมเรื่อง นกกระเต็นต้อน ในด้านต่อไปนี้

2.2.1 ภาพสะท้อนทางสังคม

1) สภาพความเป็นอยู่

2) การเมืองการปกครอง

2.2.2 ประเพณี

2.2.3 คติธรรม

2.2.4 ค่านิยม

2.3 จัดระบบข้อมูลและแยกแยะข้อมูลตามหัวข้อที่ศึกษา

3. ชี้นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าในแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ความเชื่อ และภาพสะท้อนสังคมจากวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง นกกระเต็นด่อน สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อ

1. ความเชื่อเรื่องบุคคล พบในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง นกกระเต็นด่อน 3 ครั้ง
 2. ความเชื่อเรื่องสิ่งแวดล้อม พบวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง นกกระเต็นด่อน 1 ครั้ง
 3. ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พบในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง นกกระเต็นด่อน 8 ครั้ง
 4. ความเชื่อเรื่องเพศ ไม่พบในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง นกกระเต็นด่อน
 5. ความเชื่อเรื่องสุขภาพและสวัสดิภาพ พบในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง นกกระเต็นด่อน 1 ครั้ง
 6. ความเชื่อเรื่อง ฤกษ์ยาม โชคเคราะห์ พบวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง นกกระเต็นด่อน 4 ครั้ง
 7. ความเชื่อเรื่องความฝัน ไม่พบในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง นกกระเต็นด่อน
 8. ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง ไสยศาสตร์ พบในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง นกกระเต็นด่อน 1 ครั้ง
 9. ความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจ พบในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง นกกระเต็นด่อน 3 ครั้ง
 10. ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ พบในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง นกกระเต็นด่อน 4 ครั้ง
 11. ความเชื่อเรื่องหมอดู โหราศาสตร์ พบในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง นกกระเต็นด่อน 1 ครั้ง
- สำหรับวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง นกกระเต็นด่อน ไม่พบความเชื่อที่ใช้เป็นหลักในการวิเคราะห์ครั้งนี้อยู่ด้วยกัน 2 อย่าง คือ ความเชื่อเรื่องเพศ ความเชื่อเรื่องความฝัน

ผลการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคม

1. ภาพสะท้อนสังคม ในเรื่อง นกกระเต็นด่อน ได้สะท้อนสภาพสังคมในด้านต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 สภาพความเป็นอยู่ ในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง นกกระเต็นด่อน ได้แบ่งสภาพความเป็นอยู่ ออก เป็น 2 กลุ่ม คือ ชนชั้นพระมหากษัตริย์ และ ของเจ้านายและทศตะ
 - 1.2 การเมืองการปกครอง เป็นการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งกษัตริย์มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ประชาชนอยู่ภายใต้อำนาจของกษัตริย์
2. ประเพณี ในเรื่อง นกกระเต็นด่อนนี้ สะท้อนให้เห็นประเพณีที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง นกกระเต็นด่อน สะท้อนให้เห็นประเพณีที่สำคัญปรากฏอยู่ ดังนี้

ประเพณีการบายศรีสู่ขวัญ ประเพณีการเสลาภิเษก การส่งตัวเจ้าบ่าว การสู่ขอ และ ประเพณีการผูกแขน ซึ่งประเพณีทั้งหมดที่กล่าวมานั้นล้วนแล้วแต่ปรากฏอยู่ในสังคมอีสานในทุกวันนี้

3. คติธรรม ในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง นกกระเต็นตอนนี้ คติธรรมที่ปรากฏ จะเป็นคติธรรมที่สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันในทุกวันนี้ได้เป็นอย่างดี เช่น ความไม่ประมาท การรู้จักประเมินตนเอง

4. ค่านิยม จากผลการศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่น เรื่อง นกกระเต็นตอน นั้น ผลปรากฏว่า ค่านิยมที่ปรากฏนั้นประกอบไปด้วย

ค่านิยมเกี่ยวกับการละเล่นของเด็ก ค่านิยมเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราฮี ค่านิยมเกี่ยวกับการเคี้ยวหมาก ซึ่งค่านิยมในด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏนี้ ในปัจจุบันนี้ได้เริ่มเลือนหายไปจากสังคมอีสาน จะมีปรากฏอยู่ก็มีไม่มากเท่าที่ควรนัก ซึ่งค่านิยมต่าง ๆ นี้ขาดการสืบทอดจากชนรุ่นหลัง ซึ่งมองว่าเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญเท่าที่ควรสักเท่าไร

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ความเชื่อ และภาพสะท้อนสังคมจากวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง นกกระเต็นตอน พบความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวรรณกรรมเรื่องนี้มากที่สุด รองลงมาคือความเชื่อเรื่องนรก สวรรค์ และความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม โชคเคราะห์เป็นเพราะว่าในสมัยก่อนวิทยาการสมัยใหม่ยังไม่เกิด เมื่อมีปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่าง ๆ เกิดขึ้นจึงไม่สามารถที่จะอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเหล่านั้นได้ จึงทำให้มีความเชื่อว่าเบื้องหลังแห่งปรากฏการณ์ที่ลึกลับเหล่านั้นน่าจะมีผู้ที่มีอำนาจบันดาลให้เกิดขึ้น เช่น พระอินทร์ พระพรหม เป็นต้น

ประกอบกับในวรรณกรรมเรื่องนี้ เป็นวรรณกรรมที่พระสงฆ์ นิยมใช้เทศนากันในวันเข้าพรรษาจึงมีการสอดแทรกความเชื่อในเรื่องของนรก สวรรค์ เข้าไปเพื่อเป็นการสั่งสอนประชาชนที่มาฟังธรรมเทศนาให้เกรงกลัวต่อบาป ซึ่งพระพุทธศาสนาสอนในเรื่องกรรมดีกรรมชั่ว โลกนี้และโลกหน้า นรกสวรรค์ จึงเป็นส่วนสนับสนุนให้ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอยู่แล้วนั้นมั่นคงแน่วแน่ยิ่งขึ้น เช่น เชื่อว่าเมื่อประกอบกรรมดี และหมั่นบวสรวงบุญคำสั่งดีสิทธิ์ที่ตนนับถืออยู่เสมอแล้ว สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้นก็จะมองเห็นการกระทำดีเหล่านั้น ท่านก็จะคอยให้ความช่วยเหลือปกป้องให้พ้นภัย แต่หากบุคคลใดทำกรรมชั่วแล้ว สิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็จะไม่ให้ความช่วยเหลือ และจะทำการลงโทษบุคคลเหล่านั้นให้ประสบความทุกข์ จึงเป็นผลทำให้ปรากฏความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในนิทานพื้นบ้านของอำเภอนครไทยมากที่สุด

ส่วนความเชื่อประเภทอื่น ๆ ก็มีปรากฏรองลงมาตามลำดับดังที่ได้สรุปไว้ในเบื้องต้น ซึ่งก็จะเป็นความเชื่อที่เกิดจากการผสมผสานกันอย่างกลมกลืนระหว่างความเชื่อที่มีอยู่ดั้งเดิมกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่รับเข้าไป

สำหรับภาพสะท้อนสังคมจากวรรณกรรมท้องถิ่น เรื่อง นกกระเต็นด่อน อันได้แก่ สภาพความเป็นอยู่ การเมือง การปกครอง ประเพณี คติธรรมและค่านิยม นอกจากจะสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมประเพณีในภาคอีสานแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของสังคม และวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่มีส่วนสร้างสรรค์วรรณกรรม ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญวรรณกรรม และจะทำให้วรรณกรรมมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น อันจะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในท้องถิ่น และตระหนักถึงคุณค่าซึ่งมีผลให้เกิดการอนุรักษ์และเผยแพร่วรรณกรรมท้องถิ่นอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาติสืบไป

จากการศึกษาวรรณกรรม เรื่อง นกกระเต็นด่อน นี้ได้สอดคล้อง กับงานวิจัยของ พระสมเกียรติ ติตตชัย (2550, บทคัดย่อ) ซึ่งวิเคราะห์ความเชื่อ และค่านิยมจากนิทานพื้นบ้านของ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งผลของการวิจัย ได้พบความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากที่สุด ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ว่าในแต่ละท้องถิ่นนั้น ยอมรับนับถือในเรื่องของสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากเป็นอันดับแรก

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาวเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่น เรื่อง นกกระเต็นด่อน อย่างละเอียด จากต้นฉบับ ประเภทลายลักษณ์อักษร ซึ่งชำระโดยพระราชรัตนโอบล ในเรื่องของภาษาศาสตร์ในเรื่องอักขรวิธี และภาษาเกี่ยวกับการใช้พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และเกี่ยวกับภาษาโบราณที่ใช้ในท้องถิ่นภาคอีสาน เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ ต่อไป
2. ควรมีการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานเรื่องอื่น ๆ ในลักษณะนี้